

Gelees in ope vergadering georganiseer deur
A.N.S. - Stellenbosch, 25 Nov. 1937.
Die Barrow-Tradisie in sy Nieuwste Gedaante.

191. T. 5 (10/1)

Dit mag miskien van my verwag word dat
dat en hier kom om 'n grondige studie
van die beugte penning van die beer
"Clooty" te maak, ten einde vas te stel
in hoeverre die historiese aspek daarvan
op betroubaarheid aanspraak kan maak.
As ek dit sou doen, sou my taak sê
nie baie moeilik ophou nie, want soos
iedereen van us weet, sal ek dan 'n
'n besonder moeilike en buitengewoon
ongelukkige veld vir kritiek hê. Maar dit
wil ek liever nie doen nie, en wel
om twee redes: eerstens omdat die werk
dit hoegenaamd nie verdien om uit 'n
diesekelike wetenskaplike oëpunt benade te
word nie, en tweedens omdat dit vir enige
Afrikaanse leser gladsheder sal wees dat
die werk, wat die historiese aspek daarvan
betref, jammerlike onjuis en onbetroubaar
is.

Die vraag ontstaan dus of dit nie
beter sal wees om die boek heeltemal
te neger nie, ^{en} eenvoudig in kalme
waardigheid geen notisie daarvan te
neem nie. Dit kan 'n mens egter geenis
doen nie, omdat dit - mi. 'n onbestaanende
en verregende lastekampanje teen
ons volk vestenwoordig, en 'n diesekelike
onbetroulike beswadding kan nie sonder
meer verbygegaan word nie, omdat dit
dan juis toegelaat word om onbetroubaar
in die stille voort te woel. Juis
hierom wil ek dan die A.N.S. gelukwens
dat by die vergadering belê het;
die vereniging het ook getoon dat by
een met ons volk is en dat by
bereid is om sinder versuim, ^{en kragtig} om die
belange van die volk in 'n te tree.

as die benadeel word.

Maar laat my tot my eintlike
 onderwerp kom. ^{Al my is daar in die} Dit mag miskien ~~wees~~
 ges van die loek van Clote ^{nie veel meer}
~~klante~~ ~~maak~~ ~~de~~ ~~val~~ ~~dadelik~~ ~~de~~ ~~dat~~
 nie. Dit is nie die eerste keer dat ons Afrikaner
~~daar~~ ~~was~~ ~~my~~ ^{rede, by vooroordel, jolensie, ontvonden}
 volk om en of ander ~~de~~ ~~waag~~ ~~at~~
 of wat ook, waartgermeer word nie. Van tyd
 tot tyd is daar 'n kampanjie van
 hierdie aard gevoer. Die eerste ~~o~~
~~vername~~ ~~propagandis~~ ^{vername} propagandis of eksponent
 hiervan is die berugte John Barrow,
 wat tydens die eerste Engelse besetting
 (1795-1803) aan die Kaap was, en wie se
 werk "Travels into the Interior of Southern
 Africa" in twee dele in 1801 in Londen
 verskyn het.

Barrow was wel enige jare in S.-Afr.,
 maar die taal van die Hollandse kolonist
 kon by nie praat nie, en dis begryp
 dat by hulle baie swak leer ken
 het. Swak ingelig, eensydig en
 bevooroordeeld soos by was het by
 hom dan aangematig om ^{sy} mitroers
 teigte oor ons land en ~~de~~ ^{sy} bewoners
 in die betrokke tyd te doen. Dit hoef
 ons nie te verwonder dat by weinig
 goeds oor die Afrikaanssprekende kolonist
 te sê het nie, en dat byveral
 die gebrede baarbrakerboere van die
 grasse vir barbare uitmaak.

Barrow het sy navolgers gehad, en
 so is daar opgetoon wat een graag die
 Barrow-tradisie wil noem. Een van
 die vermaaste navolgers is ingetuyfeld
 dr. Philip wie se ~~werke~~ ^{menings} ~~was~~ ^{is} in
 sy "Researches in South Africa" vind.
 Ook dit sien die lig in Londen, en
 wel in 1828. ~~So~~ ~~het~~ ~~die~~ ^{So} ~~het~~ ~~die~~ ^{So} Barrow-tradisie
 gegroei en sterker geword, en so is die
 Afrikanerbaer in die re van die

Engelse publiek en die Engelse gesagvoerde belastet. Dit het selfs die overheidsofbeeld ~~in~~ Suid-Afrika onder sy invloed gekry, en was hierom het dit so noodlottig vir ons land en ons volk geword. ~~Die~~ vier Kaffer-oorloë op die Oosgrens het grotendeels daarmee voortgevoel; verder was dit tot ernstige en gesagvoerdige intermediebaarheid onder die Koloniste; en eindelik selfs tot die Groot Trek.

Soke misissie het dit veroorsaak. Dit kon nie so aanstaan nie, daar moes 'n reaksie kom. Die reaksie vind ons onder Sir Harry Smith en Sir George Grey in die jare 1840 en 1850. Smith was 'n opgewonde natuur, en het hom soms aan 'n onbesonne en oorhaastige optrede skuldig gemaak, waar een ding hier by hom voorgestaan: nl. dat dit 'n volkome fortuine sprawting is van die boere heersing, bedrog en selfs roofsing ten koste te lê, en die inboorlinge as ^{natuurlike} onnossele wesens te beskou. Hy het ^{wat sy inboorlingebesit betref,} dus volkome met die Barrow-tradisie gebreek. In hierdie jare het ook Sir George Grey sy benid voort, met met veel meer kalmité, meer bereedvaardheid en groter waardigheid as Smith.

Nie 'n tyd het dit gelyk asof die Barrow-Tradisie op iets van die verlede was. Maar na 'n paar jaar steek dit tog weer die kop uit. Ons sien vs. hoedat dit weer 'n rol speel in verband met die eerste annexasie van die Transvaal in 1877. Maar dit beleef nie met dieselfde vrymoedigheid van voer nie, en dit het ook nie meer die groot invloed van voer nie, en ons sien vs. hoedat die onafhanklikheid van Transvaal weer in 1881 erken word.

Maar notensatise en veel gewaarde beslewing kom egter in die moderne tyd.

Sekere skrywers - insonderheid skrywers oor die natuurlebelid en oor sendelinge van die Londense Sendinggenootskap in Suid-Afrika het wel nie kant van die natuurle of van die sendelinge of albei opgeneem, en deur 'n dergelike eensydige gesigspunt ~~teens~~ ~~af~~ ~~teens~~ refleksies op die nu boerebevolking van ons land gewerp. Ek dink aan Macmillan: "The Cape Colour Question", aan Bruns: "History of Native Policy in South Africa", aan Martin: "Dr. Van der Kemp", aan ~~Macmillan~~, Nielsen en daar is ook nog baie ander.

By al hierdie skrywers vind ons refleksies op ons nu boerebevolking. Die graad waarin dit by hulle voorkom is natuurlik nie dieselfde nie, en ook hulles motiewe is nie eens nie. Daarby werp sommige teens refleksies en andere ^{blykbaar} ~~teens~~ antwoorde. In elk geval het ons by almal van hulle in mindere of meerder mate 'n beplewing van die Barrow-Tradisie - 'n voortsetting van die swaartswaer-kampagnie teen ons volk of sekere dele van ons volk. Regterende Afrikaners het dit betrou en hulle doorteen uitgesproke, maar in 'n algemene en drastiese optrede was daar nie rede genoeg ^{redes} omdat die ~~betreffende~~ refleksies nie so geweseloos was nie, en omdat dit dan op bronnestudie van teens bet - al was dit dan ook 'n eensydige bronnestudie, en 'n nog meer eensydige interpretasie van die bronne.

Wat Afrikaners verder 'n betjie gewens gestel het, was dat daar verskeie teenhangers vir die bepleefde Barrow-Tradisie was. Die vernaamste onder die teenhangers is ongetwyfeld Theal. Hy is seker die man wat die

Stuart Cloete met sy reise afset-ting
enkele maande.

Cloete se werk is vir my niks anders
as 'n krasse en skaamtelose voortsetting
van die Barrow-tradisie nie. Dis vir my
die Barrow tradisie in sy meesle
gedaante. Waarom Cloete 'n gesterne
van Barrow genoem kan word, wil
ek u aantoon deur ^{die oorkoepelende} "Turning Wheels"
in die "Travels into the Interior of Southern
Africa" uit te bring; waarom "Turning
Wheels" die Barrow-tradisie in sy meesle
gedaante verteenwoordig, wil ek u
aantoon deur op die verskil tussen
Cloete en Barrow te wys.

Wat is die verskille?

Ooreenkoms aan die hand van 'n paar
hoofpunte uit die inhoud van die
twee boeke:—

1. Wreedheid van die boere, w. teenoor hulle
kuisie, teenoor inboorlinge.
2. Roofjung van die boere, veral in swere hulle
as gevolg van 'n grenslose grondhonger, die
inboorlinge van hulle grond son te roof.
3. Immoraliteit van die boere, w. buit-egtelike
lewe en omgang selfs met gekleendes as
gevolg van leie drift.
4. Bybelvreesheid van die boere, hulle is aan
die Bybel baie geteg, vandpweg dit gedurig,
was dit na, maar met watter doel? —
Oor ^{Bybelvreesheid} ~~Bybelvreesheid~~ ^{in verband} ~~verhouding~~ te verk en altes
vergeeflik vir hulle wandade te vind.
oor die vrou Apikamerbow, w. hie, sloring
5. Kenkennis van Barrow oor die Kaapse binnelandse
en uit.
boere:
6. Kenkennis van Barrow oor die binnelandse
boere: "their whole appearance betrays
an indolence of body and a low
groveling mind".

Op al hierdie punte is Barrow en Cloete
dit roepend eens. Ons het dus ooreenkoms

rede om in "Turning Wheels" die Barrow-traditie met al my volle appreciatie, my grenseloze vengingheid en my onbegrensd volksbekledding te sien.

Maar laat my ook op die ~~grootste~~ ~~betreffende~~ verskil tussen Clote en Barrow wys. En dit onderskeid is groot en belangrike verskeie.

Barrow was graag vir geleerde deurgaang, en hy het, ^{nie slegs in sy} ~~in sy~~ "Travels" nie, maar in al sy ander werke ~~te~~ getoeg om hom eens en veral tot denkende, wetenskaplik-onderlegde mense te ryg. Vandaar dat hy sy verbeelding nie ^{alleen} ~~alleen~~ syne spel nou laat nie; hy mors ten minste daarin slaag om sy lesers onder die indruk te laat dat hy hom by die waarheid ^{te} ~~te~~ en sy werklike ervarings en waarnemings meedel. As gevolg van die feit dat hy 'n quasi-wetenskaplike standpunt en uitbeelding is, is hy dus darem nog tot 'n sekere mate van beperkings onderhevig.

Wat vind ons egte by Clote? Hy is ^{as} ~~as~~ middel vir uitbeelding van sy gedagtes die letterkundige genre van die historiese roman. Veel meer ryheid laat dit hom toe: die historiese agtergrond moet by in aanwesig wees, maar sy persone is volkome denkbeeldig. Die ernstige historiese romanskrywer maak eers 'n deeglike studie van die historiese gebeure waarin sy persone moet optree, maar ~~net~~ ^{dit} doen Clote nie, want dan sou hom tog lastige beperkings opgelê word. Hy volstaan met 'n baie getrekeige kennis van die Vorstrekters in hulle tyd, en dit tesame met sy denkbeeldige persone gee hom al die ryheid wat hy verlang. ~~En~~ In 'n ~~aparte~~ ^{plot-} plastiese styl skryf hy 'n ^{beaardende} ~~op~~ verhaal, wat bowendien vol is van romanese en laakbare seksualiteits-kontour, juis die soort van letterkundige voortbrengsel wat by die ^{algemeen} ~~groot~~ Engelse publiek besonder in aanvaag is. En, wat meer is,

by die gewone Engelse leser het dit volk die steyn van historiese juistheid was dit by die historiese roman veragwoord. Die gewone, vrygewyde Engelse leende publiek beskou dit dus eerder meer as 'n getroue skildering van die Voorvaders in die algemeen. In twee maande beleef die werk twee drukke, wat 'n ^{verwonderlike} ^{tot water mate} aanduiding daarvan is ~~hoedat~~ die Voorvaders in die oë van die Engelse volk beklad word.

Barrow se "~~Travels~~" het 'n groot afmeting te kent geval, maar op verre na nog nie soos Cloete se "Turning Wheels" nie. Die ~~verste~~ verskil tussen die twee is dus dat Cloete sy werk in 'n veel meer populêre vorm geskiet het, 'n veel groter afmeting genind het en op 'n veel groter skaal as binne landse baanbrekers vermag het. Daarom, sê ek, het ons te doen met die Barrow-tradisie in sy nuutste gedaante. Dit is nou veel meer waarskynlik, veel meer vrygewig en veel meer onbestaand.

Wat is die betekenis hiervan vandag?

- (a) Algemeen — 'n groter versorging van die Voorvadersgedag wat teen ons hery geag word. Dus ook 'n bekering van ons volk wat vir 'n groot deel optuimelinge n.d. Voorvaders is.
- (b) Op pol. gebied — Moet noodwendig 'n radieji en ongelukkige uitwerking hê op die verhouding en gesindheid van die volk van S.-Af. teenoor die volk van Eng, en andersom. En dis nou alles wat die ^{tyd} ^{nasionale omgryn en wankone} ^{om} ^{vantrone} ^{op} ^{te} ^{wek} ^{nie}. Daar is die ^{br!} ^{die} Protektorasie, waarvoor s'n ges noodlotig sal blyk.
- (c) Op kulturele gebied — Op kuet. gebied is die Afrikaner vandag wakker, wakker as ooit tevore, en by is daarop gesteld

